

DOMSTOLENS DOM (plenum)

27. april 2004 *

I sag C-159/02,

angående en anmodning, som House of Lords (Det Forenede Kongerige) i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Gregory Paul Turner

mod

Felix Fareed Ismail Grovit,

Harada Ltd,

Changepoint SA,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af konventionen af 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige

* Processprog: engelsk.

Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1) og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1),

har

DOMSTOLEN (plenum),

sammensat af præsidenten, V. Skouris, afdelingsformændene P. Jann (refererende dommer), C.W.A. Timmermans, C. Gulmann, J.N. Cunha Rodrigues og A. Rosas samt dommerne A. La Pergola, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric og S. von Bahr,

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— F.F. Ismail Grovit, Harada Ltd og Changepoint SA ved solicitor R. Beynon og barrister T. de La Mare

— Det Forenede Kongeriges regering ved K. Manji, som befuldmægtiget, bistået af S. Morris, QC

- den tyske regering ved R. Wagner, som befuldmægtiget

- den italienske regering ved I.M. Braguglia, som befuldmægtiget, bistået af vice avvocato generale dello Stato O. Fiumara

- Kommissionen for De Europæiske Fælleskaber ved C. O'Reilly og A.-M. Rouchaud-Joët, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 9. september 2003 er afgivet mundtlige indlæg af Gregory Paul Turner og af Det Forenede Kongeriges regering, af Felix Fareed Ismail Grovit, af Harada Ltd og af Changepoint SA samt af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 20. november 2003,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved kendelse af 13. december 2001, indgået til Domstolen den 29. april 2002, har House of Lords i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af denne konvention (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1) og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1) (herefter »konventionen«).

- 2 Spørgsmålet er blevet rejst under en retssag, der føres mellem på den ene side Gregory Paul Turner og på den anden side Felix Fareed Ismail Grovit, Harada Ltd (herefter »Harada«) og Changepoint SA (herefter »Changepoint«) vedrørende misligholdelse af en ansættelseskontrakt mellem Gregory Paul Turner og Harada.

Twisten i hovedsagen

- 3 Gregory Paul Turner, der er britisk statsborger og bosiddende i Det Forenede Kongerige, blev i 1990 ansat som juridisk rådgiver for en koncern af et af de selskaber, der indgik i koncernen.

- 4 Koncernen, ved navn Chequepoint Group, ledes af Felix Fareed Ismail Grovit og har drift af vekselkontorer som sit hovedforretningsområde. Til koncernen hører en række selskaber i forskellige lande, heriblandt China Security Ltd, som oprindeligt ansatte Gregory Paul Turner, Chequepoint UK Ltd, som Gregory Paul Turners kontrakt blev overført til ved udgangen af 1990, Harada, der har hjemsted i Det Forenede Kongerige, og Changepoint, der har hjemsted i Spanien.

- 5 Gregory Paul Turner udførte sine arbejdsopgaver i London (Det Forenede Kongerige). I maj 1997 indvilgede hans arbejdsgiver imidlertid i, at han efter eget ønske flyttede sit kontor til Madrid (Spanien).

- 6 Gregory Paul Turner begyndte at arbejde i Madrid i november 1997. Den 16. februar 1998 opsigede han ansættelsesforholdet over for Harada, hvortil han var blevet overført den 31. december 1997.

- 7 Den 2. marts 1998 anlagde Gregory Paul Turner sag mod Harada ved Employment Tribunal i London. Han gjorde gældende, at der var blevet gjort forsøg på at inddrage ham i nogle ulovlige transaktioner, hvilket efter hans opfattelse svarede til en uberettiget afskedigelse.

- 8 Employment Tribunal tog ikke Haradas påstand om afvisning på grund af, at retten savnede kompetence, til følge. Denne afgørelse blev stadfæstet efter kære. Med hensyn til sagens realitet tilkendte Employment Tribunal Gregory Paul Turner en erstatning.

- 9 Den 29. juli 1998 anlagde Changepoint sag mod Gregory Paul Turner ved en ret i første instans i Madrid. Stævningen blev forkyndt for Gregory Paul Turner omkring den 15. december 1998. Gregory Paul Turner nægtede at anerkende forkyndelsen og rejste indsigelse mod den spanske rets kompetence.

- 10 Under den i Spanien anlagte sag krævede Changepoint 85 mio. ESP af Gregory Paul Turner i erstatning for skader, som Gregory Paul Turner hævdedes at have påført Changepoint under udførelsen af sine arbejdsopgaver.

- 11 Den 18. december 1998 fremsatte Gregory Paul Turner over for High Court of Justice (England & Wales) begæring om, at der i henhold til artikel 37, stk. 1, i Supreme Court Act 1981 blev nedlagt forbud under strafansvar over for Felix Fareed Ismail Grovit, Harada og Changepoint mod at gennemføre den retssag, der var blevet anlagt i Spanien. High Court nedlagde et midlertidigt forbud af dette indhold den 22. december 1998. Den 24. februar 1999 traf High Court beslutning om ikke at forlænge forbuddet.

- 12 Gregory Paul Turner kærede denne afgørelse til Court of Appeal (England & Wales), som den 28. maj 1999 nedlagde forbud mod, at rekvisiti forfulgte den i Spanien anlagte sag og anlagde sag mod Gregory Paul Turner vedrørende ansættelseskontrakten i Spanien eller noget andet sted. Court of Appeal begrundede bl.a. afgørelsen med, at retssagen i Spanien var blevet anlagt i skadehensigt for at afholde Gregory Paul Turner fra at gennemføre søgsmålet for Employment Tribunal.

- 13 Den 28. juni 1999 efterkom Changepoint forbuddet ved at hæve den for den spanske ret verserende sag.
- 14 Felix Fareed Ismail Grovit, Harada og Checkpoint kærede herefter afgørelsen til House of Lords, idet de i det væsentlige gjorde gældende, at de engelske domstole ikke har kompetence til at nedlægge forbud mod gennemførelse af retssager ved udenlandske domstole, der er omfattet af konventionen.

Forelæggelseskendelsen og det præjudicielle spørgsmål

- 15 Ifølge oplysningerne i forelæggelseskendelsen beror den kompetence, som Court of Appeal har udøvet i hovedsagen, ikke på, at Court of Appeal anser sig for beføjet til at fastlægge en udenlandsk domstols kompetence, men på, at den part, som forbuddet er rettet mod, *in personam* er undergivet de engelske domstoles kompetence.
- 16 Ifølge bemærkningerne i forelæggelseskendelsen indebærer et forbud som det, der er nedlagt af Court of Appeal, ikke en afgørelse vedrørende en udenlandsk domstols kompetence, men en bedømmelse af den adfærd, som den pågældende part har udvist ved at påberåbe sig denne kompetence. For så vidt som et sådant forbud indirekte griber ind i retssagen ved den udenlandske domstol, kan det dog kun nedlægges, såfremt rekvirenten godtgør, at der er et åbenbart behov for at beskytte en sag, der verserer i England.

- 17 Den forelæggende ret har anført, at de omstændigheder, der begrundede, at Court of Appeal udøvede kompetencen til at nedlægge forbud i hovedsagen, i det væsentlige var følgende:
- Rekvisenten var part i en i England verserende retssag.

 - Rekvisiti havde i skadehensigt anlagt sag mod rekvisenten i et andet land og ville forfølge sagen med det formål at besværliggøre eller lægge hindringer i vejen for den i England verserende sag.

 - Ifølge Court of Appeals bedømmelse var det nødvendigt for at beskytte rekvisitens berettigede interesse i den engelske sag at nedlægge et forbud over for rekvisiti.
- 18 House of Lords finder imidlertid, at der foreligger et fortolkningsproblem vedrørende konventionen, og har derfor besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende spørgsmål:

»Er det uforeneligt med Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (efterfølgende tiltrådt af Det Forenede Kongerige), at nedlægge forbud mod, at modparter, der truer hermed, anlægger eller gennem-

fører en retssag i en anden kontraherende stat, når de handler i skadehensigt med det formål at lægge hindringer i vejen for gennemførelsen af en retssag, der verserer for en engelsk domstol?»

Det præjudicielle spørgsmål

- 19 Med spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om konventionen er til hinder for nedlæggelse af et forbud, hvorved en ret i en kontraherende stat forbyder en part i en for denne ret verserende sag at anlægge eller gennemføre et søgsmål ved en ret i en anden kontraherende stat, selv i tilfælde, hvor parten handler i skadehensigt med det formål at lægge hindringer i vejen for den allerede verserende sag.

Indlæg for Domstolen

- 20 Rekvisiti i hovedsagen, den tyske og den italienske regering samt Kommissionen har gjort gældende, at et forbud som det, der er tale om i hovedsagen, ikke er foreneligt med konventionen. De har i det væsentlige anført, at der med konventionen er indført et fuldstændigt system af kompetenceregler. Hver enkelt ret skal i henhold til disse regler kun træffe afgørelse om sin egen kompetence og ikke om, hvorvidt en ret i en anden kontraherende stat er kompetent. Et forbud medfører imidlertid, at den ret, som har nedlagt forbuddet, tiltager sig en enekompetence og fratager en ret i en anden kontraherende stat enhver mulighed for selv at efterprøve sin kompetence, hvorved det princip om gensidigt samarbejde, der ligger til grund for konventionen, bliver brudt.

- 21 Gregory Paul Turner og Det Forenede Kongeriges regering har for det første gjort gældende, at det præjudicielle spørgsmål alene vedrører forbud, der er nedlagt på grund af misbrug af processuelle beføjelser over for parter, der handler i skadehensigt og med det formål at lægge hindringer i vejen for en retssag, der verserer for en engelsk domstol. Da formålet er at beskytte den retssag, som er anlagt ved den engelske ret, mod indgreb, er det kun en engelsk ret, der kan afgøre, om parternes adfærd undergraver sagen eller truer dens gennemførelse.

- 22 Dernæst har Gregory Paul Turner og Det Forenede Kongeriges regering ligesom House of Lords henvist til, at de omhandlede forbud ikke indebærer, at der foretages en bedømmelse af den udenlandske rets kompetence. Forbuddene bør betragtes som processuelle foranstaltninger. I den forbindelse har Gregory Paul Turner og Det Forenede Kongeriges regering under henvisning til dommen af 17. november 1998 i Van Uden-sagen (sag C-391/95, Sml. I, s. 7091) gjort gældende, at konventionen ikke opstiller nogen grænser for, hvilke processuelle foranstaltninger en ret i en kontraherende stat kan træffe bestemmelse om, når blot den i henhold til konventionen er kompetent til at påkende sagens realitet.

- 23 Endelig har Gregory Paul Turner og Det Forenede Kongeriges regering anført, at nedlæggelse af forbud kan bidrage til at virkeliggøre konventionens formål, som er at minimere risikoen for indbyrdes modstridende retsafgørelser og undgå, at der føres flere forskellige retssager.

Domstolens svar

- 24 Indledningsvis bemærkes, at konventionen nødvendigvis hviler på den tillid, som de kontraherende stater gensidigt tillægger hinandens retssystemer og retsinstitu-

tioner og domstole. Det er denne gensidige tillid, der har gjort det muligt at indføre en bindende kompetenceordning, som alle de retter, der er omfattet af konventionens anvendelsesområde, har pligt til at respektere, og samme staters modsvarende afståelse fra at anvende nationale regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af fremmede retsafgørelser til fordel for en forenklet ordning for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser (dom af 9.12.2003, sag C-116/02, Gasser, Sml. I, s. 14693, præmis 72).

- 25 Dette princip om gensidig tillid indebærer, at konventionens kompetenceregler, der er fælles for alle retter i de kontraherende stater, inden for konventionens anvendelsesområde kan fortolkes og anvendes med samme autoritet af enhver af disse retter (jf. i denne retning dom af 27.6.1991, sag C-351/89, Overseas Union Insurance m.fl., Sml. I, s. 3317, præmis 23, og Gasser-dommen, præmis 48).
- 26 Det er heller ikke tilladt i henhold til konventionen — når bortses fra visse begrænsede undtagelser, som fremgår af konventionens artikel 28, stk. 1, der kun angår anerkendelse og fuldbyrdelse og kun vedrører visse specielle kompetenceregler og regler om enekompetence, som ikke er relevante i den foreliggende hovedsag — at en rets kompetence bliver efterprøvet af en ret i en anden kontraherende stat (jf. i denne retning Overseas Union Insurance-dommen, præmis 24).
- 27 En rets nedlæggelse af forbud under strafansvar mod, at en part anlægger eller gennemfører en sag ved en udenlandsk ret, medfører et indgreb i den udenlandske rets kompetence til at afgøre tvisten. Når den pågældende ved et forbud forhindres i at anlægge en sådan sag, må det konstateres, at der foreligger et

indgreb i den udenlandske rets kompetence, der som sådant er uforeneligt med konventionens ordning.

- 28 Uagtet den forelæggende rets redegørelse og i modsætning til, hvad Gregory Paul Turner og Det Forenede Kongeriges regering har gjort gældende, kan et sådant indgreb ikke begrundes med, at det kun er indirekte og har til formål at forhindre, at modparten i den nationale retssag gør sig skyld i misbrug af processuelle beføjelser. Når den adfærd, som rekvisitus kritiseres for, består i at benytte sig af den kompetence, en ret i en anden medlemsstat har, indebærer bedømmelsen af denne adfærds karakter af et misbrug en bedømmelse af, hvorvidt det er relevant at anlægge sag ved en ret i en anden medlemsstat. En sådan bedømmelse er imidlertid i strid med det princip om gensidig tillid, der, som bemærket i præmis 24-26 i denne dom, ligger til grund for konventionen, og hvorefter det — bortset fra specielle tilfælde, som ikke foreligger i hovedsagen — ikke er tilladt for en ret at efterprøve, om en ret i en anden kontraherende stat er kompetent.
- 29 Med hensyn til anbringendet om, at et forbud kan betragtes som en processuel foranstaltning med henblik på at beskytte den retssag, der allerede verserer for den ret, som nedlægger forbuddet, og dermed alene er undergivet national lovgivning, er det tilstrækkeligt at bemærke, at der ved anvendelsen af nationale processuelle regler ikke må gøres indgreb i konventionens tilsigtede virkning (dom af 15.5.1990, sag C-365/88, Hagen, Sml. I, s. 1845, præmis 20). Men dette er netop tilfældet for et forbud som det omhandlede, der, som fastslået i præmis 27 i denne dom, medfører en begrænsning af anvendelsen af konventionens kompetenceregler.

- 30 Argumentet om, at nedlæggelse af forbud kan bidrage til at virkeliggøre konventionens formål, som er at minimere risikoen for indbyrdes modstridende retsafgørelser og undgå, at der føres flere forskellige retssager, kan ikke tiltrædes. Dels er anvendelsen af en sådan foranstaltning til hinder for den tilsigtede virkning af de specifikke mekanismer med hensyn til litispændens og konneksitet, der er fastsat i konventionen, dels kan anvendelsen af et sådant retsmiddel give anledning til konflikter, som konventionen ikke indeholder regler for. Det kan således ikke udelukkes, at der, uanset at der er nedlagt et forbud i en kontraherende stat, ikke desto mindre bliver truffet afgørelse af en ret i en anden kontraherende stat. Det kan heller ikke udelukkes, at retter i to kontraherende stater, såfremt sådanne foranstaltninger tillades, nedlægger indbyrdes modstridende forbud.
- 31 Følgelig skal det præjudicielle spørgsmål besvares med, at konventionen skal fortolkes således, at den er til hinder for nedlæggelse af et forbud, hvorved en ret i en kontraherende stat forbyder en part i en for denne ret verserende sag at anlægge eller gennemføre et søgsmål ved en ret i en anden kontraherende stat, selv i tilfælde, hvor parten handler i skadehensigt med det formål at lægge hindringer i vejen for den allerede verserende sag.

Sagens omkostninger

- 32 De udgifter, der er afholdt af Det Forenede Kongeriges regering, af den tyske og den italienske regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (plenum)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af House of Lords ved kendelse af 13. december 2001, for ret:

Konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse, ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse, skal fortolkes således, at den er til hinder for nedlæggelse af et forbud, hvorved en ret i en kontraherende stat forbyder en part i en for denne ret verserende sag at anlægge eller gennemføre et søgsmål ved en ret i en anden

kontraherende stat, selv i tilfælde, hvor parten handler i skadehensigt med det formål at lægge hindringer i vejen for den allerede verserende sag.

Skouris	Jann	Timmermans
Gulmann	Cunha Rodrigues	Rosas
La Pergola	Puissochet	Schintgen
Colneric		von Bahr

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 27. april 2004.

R. Grass

Justitssekretær

V. Skouris

Præsident